

УДК 330.341.1

DOI: 10.31891/2307-5740-2019-272-4-1-12-17

ГРАБОВСЬКА І. В.
Хмельницький національний університет

РОЛЬ ІННОВАЦІЙ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті розкривається роль інновацій в забезпеченні конкурентоспроможності підприємств. Проаналізовано різні наукові визначення поняття «конкурентоспроможність підприємства», на цій основі окреслено класифікації чинників інноваційного забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Досліджено теоретичні основи сутності інноваційної діяльності, проаналізовано підходи до визначення понять «інновація» та «розвиток». Виявлено недостатнє використання інноваційного чинника конкурентоспроможності вітчизняними промисловими підприємствами. Запропоновано комплекс рекомендацій щодо вдосконалення інноваційної діяльності суб'єктів господарювання та механізму державного впливу на зростання інноваційної спроможності підприємства. За результатами дослідження зовнішніх і внутрішніх умов активізації інноваційної діяльності розкрито змістовну сутність показника інноваційної конкурентоспроможності промислових підприємств.

Ключові слова: конкурентоспроможність, інновації, інноваційний розвиток, чинники конкурентоспроможності, промислове підприємство, конкурентні переваги, інноваційна діяльність, інноваційна спроможність підприємства.

GRABOVSKAYA I.
Khmelnitskyi National University

THE ROLE OF THE INNOVATION IN ENSURING OF COMPETITIVENESS AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF INDUSTRIAL ENTERPRISES

In the article the problems associated with the definition of the role of investment and innovation as a key factor in ensuring the competitiveness of the industrial enterprises. Various scientific definitions of the concept of "competitiveness of the enterprise" are analysed, on this basis the classification of factors of innovative providing of competitiveness of the enterprise is outlined. Theoretical bases of the essence of innovative activity are investigated, approaches to definition of the concept «innovation» and «development» are analysed. Insufficient use of innovative factor of competitiveness by domestic industrial enterprises is revealed. It is noted that sustainable economic development in the long term is primarily due to the introduction of foreign experience of innovative activities of highly developed countries, the action of factors aimed at supporting the development of advanced achievements of domestic technology and science, technology. Factors of ensuring the competitiveness of the economic entity by stimulation of process of introduction of results of innovative activity in its economic practice are investigated. The list of the most important problems in the sphere of innovative activity in Ukraine is formulated. It is proved that the ability of an industrial enterprise to actively innovate increases its chances in competition and creates significant multifaceted advantages. A set of recommendations for improving the innovation activity of economic entities and the mechanism of state influence on the growth of innovative capacity of the enterprise are offered. According to the results of the study of external and internal conditions of activation of innovative activity, the substantive essence of the indicator of innovative competitiveness is revealed, which characterizes the efficiency of the industrial enterprise utilization of the existing innovative potential and the development of the innovation system in which it operates.

Keywords: competitiveness, innovation, innovative development, factors of competitiveness, industrial enterprise, competitive advantages, innovative activity, innovative capacity of the enterprise.

Постановка проблеми. Процес глобальної економічної інтеграції в умовах становлення постіндустріальної парадигми розвитку світового господарства сприяє посиленню конкурентної боротьби, виникненню її нових форм та методів, що обумовлює модифікацію системи чинників формування конкурентних переваг. Домінуючою тенденцією світогосподарської архітектури в сучасних умовах є інтелектуалізація факторів суспільного виробництва, що дозволяє створювати унікальні конкурентні переваги на довготривалу перспективу. У розвинених країнах сформувалась інноваційна модель економічного розвитку, яка базується на інтенсивному продукуванні та використанні нових знань, за рахунок втілення яких в освіті, технологіях, організації виробництва, товарах на сьогодні досягається від 70% до 85% приросту їх ВВП [3, с. 56].

В умовах сьогодення, активних інтеграційних та глобалізаційних процесів, посилення конкуренції, підвищення нестабільності внутрішнього та зовнішнього середовища формування конкурентних переваг породжує нові вимоги до державної політики у напрямі підвищення та створення умов забезпечення конкурентоспроможності економічних суб'єктів. Сталий економічний розвиток у довгостроковому періоді насамперед обумовлений впровадженням зарубіжного досвіду інноваційної діяльності високорозвинутих країн, дією чинників, що спрямовані на підтримку освоєння передових досягнень вітчизняної техніки і науки, технології. На етапі переходу до інноваційного типу економіки саме розвитку концепції сталого розвитку підприємств повинна бути приділена особлива увага, оскільки на рівні первинної ланки економіки відбувається апробація численних нововведень, комерціалізація науково-технічних розробок, освоєння та випуск принципово нових продуктів. Інноваційні чинники є визначальними в системі підвищення конкурентоспроможності економіки країни і слугують прискоренню, перманентності інноваційного процесу та розвитку, ефективності функціонування інноваційної системи.

Однак сучасні тенденції розвитку національної економіки України не відповідають постіндустріальному вектору глобальних перетворень. Аналіз статистичних даних свідчить, що порівняно з більшістю розвинутих країн Україна не використовує в повному обсязі інноваційні чинники зростання. У країні до цього часу не створені умови для відповідного фінансування розвитку науки та освіти, стимулювання інвестицій в технологічні інновації. Зараз вартість наукоємних технологій, комп'ютерного програмного забезпечення, ліцензій, патентів у національному багатстві України складає лише 0,1% [11, с. 25]. Конкурентоспроможність України до цього часу визначають традиційними галузями, конкурентоспроможність яких базується на порівняльних факторних перевагах, у тому числі на дешевій робочій силі.

Розвиток національної інноваційної системи гальмується відсутністю чіткої концепції інноваційних національних пріоритетів, цілеспрямованого, послідовного і системного управління інноваційними процесами з боку держави, незадовільним інституціональним забезпеченням інноваційних перетворень, нестабільністю та суперечливістю нормативно-правової бази інноваційної діяльності; недостатнім використанням інноваційного потенціалу української науки та освіти (аналіз свідчить, що, не зважаючи на зростання обсягу виконаних наукових і науково-технічних робіт, їхня частка у ВВП постійно скорочується); незадовільним фінансуванням наукової і науково-технічної діяльності; низькою інноваційною активністю вітчизняного бізнесу [2, с. 121].

Прояв негативних тенденцій розвитку економіки України свідчить про відсутність системного підходу до управління інноваційним розвитком та процесами. Така ситуація ініціює питання формування інноваційної стратегії на всіх рівнях управління, що постане ефективним інструментом розроблення та втілення системи підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств для стимулювання їх інноваційного та соціально-економічного розвитку. Таким чином, актуальним вбачається дослідження механізмів підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств та забезпечення їх сталого розвитку в контексті інвестиційно-інноваційної діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Серед наукових праць, в яких досліджуються теоретичні основи конкурентоспроможності підприємств, необхідно відзначити роботи таких зарубіжних вчених: І. Ансофф, В. Андріанов, Ф. Вірсеми, С. Гареллі, М. Гельвановський, М. Делягін, П. Друкер, С. Коен, Ф. Котлер, П. Кругман, Дж. Мур, І. Накатані, Б. Нейлбафф, М. Портер, Дж. Прокопенко, Р. Райх, Д. Рікардо, Дж. Сакс, А. Сміт, Дж. Стренд, М. Трейсі, Ф. Файнзільбер, Р. Фатхудінов, Ф. Хайек, Г. Хамел, Дж. Харт, Б. Шлюсарчик тощо. Сучасними українськими дослідниками (О. Амош, В. Верба, А. Гальчинський, В. Геєць, В. Зянько, С. Ілляшенко, Н. Краснокутська, Б. Мільнер, П. Перерва, І. Федулова, О. Шакура, А. Яковлев тощо) розглянуто різні аспекти управління інноваційним розвитком підприємств, в яких підкреслюється роль інновацій у забезпеченні розвитку та конкурентоспроможності як країни в цілому, так і окремих її елементів, в той же час в недостатній мірі висвітлено проблеми конкурентоспроможності окремих підприємств, стратегій та механізмів формування інноваційних конкурентних переваг, впливу інновацій на економічне забезпечення сталого розвитку суб'єктів господарювання.

Удосконалення потребують сучасні методики оцінки впливу інноваційного фактору на рівень конкурентоспроможності промислових підприємств та характер їх конкурентних переваг. Досить актуальними для України як на науковому рівні, так і на прикладному, є проблеми формування ефективного механізму державної підтримки інноваційної діяльності, диверсифікації джерел фінансування наукових досліджень, розбудови сучасної інноваційної інфраструктури, забезпечення системності та ефективності інноваційних процесів. Актуальність та висока науково-практична значимість системного дослідження інноваційних процесів, їх впливу на формування та ефективне використання конкурентних переваг з метою забезпечення стійкої конкурентної позиції суб'єктів господарювання на внутрішньому та світових ринках обумовили вибір теми статті.

Формулювання цілі статті. Мета статті полягає у дослідженні інноваційної діяльності як важливого фактору розвитку вітчизняних промислових підприємств та інноваційного забезпечення підвищення їх конкурентоспроможності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Конкурентоспроможність сьогодні називають основним джерелом стійкого економічного зростання. Її основою, у свою чергу, є інноваційна активність бізнесу. Проведення інноваційної діяльності, тобто виготовлення нової продукції та надання нових послуг, реалізація інноваційних процесів є однією з найважливіших умов, які забезпечують підприємству стійкі позиції на ринку. Успіх все більшою мірою обумовлений оновленням технологій, освоєнням нових ринкових ніш і організаційними нововведеннями.

Інноваційна діяльність змінює тенденції життєдіяльності системи, з одного боку, порушує її стійкість, а з іншого – радикально її оновлює. Соціально-економічна система у вузькому сенсі є сукупністю ресурсів і економічних суб'єктів, що створюють єдине ціле (соціально-економічну структуру), взаємозв'язаних і взаємодіючих між собою у сфері виробництва, розподілу, обміну та споживання товарів і послуг, на які формується попит в зовнішньому середовищі [1, с. 47-48]. Соціально-економічна система в будь-якому своєму вигляді та формі, суспільна формація, суб'єкт господарювання, фірма або підприємство, має дві тенденції свого існування: функціонування та розвиток.

Функціонування складної соціально-економічної системи (суб'єкта господарювання, організації) – це підтримка життєдіяльності, збереження функцій, що визначають цілісність, суттєві характеристики, які визначають конкурентоспроможність суб'єктів господарювання. Функціонування соціально-економічної системи характеризує обов'язкову наявність предметів і засобів праці та людей, які здійснюють трудову діяльність. Розвиток суб'єктів господарювання характеризує незворотні зміни в предметі, засобах праці та в людині. Підставою для проведення оцінки таких змін є поява нової якості, яка сприяє зміцненню збалансованості, незмінності функціонування соціально-економічної системи. Як наслідок, завдяки розвитку отримується нова якість, змінюється і підвищується продуктивність праці, поліпшується стимулювання праці, виникають нові конструкції, розробки.

Зв'язок функціонування та розвитку має діалектичний характер, що і відображає можливість та закономірність настання й проведення інноваційних змін. Функціонування стримує розвиток і в той же час є його живильним середовищем. Розвиток руйнує багато процесів функціонування, але створює умови для динамічного проведення змін. Таким чином виникає тенденція розвитку, яка відображає потребу періодичного оновлення виробництва, логістики, відносин тощо.

На етапі переходу української економіки до стійкого розвитку посилюється значення активізації інноваційної діяльності підприємств як пріоритетного на пряму зміцнення конкурентоспроможності на основі підвищення ефективності виробництва, поліпшення якості продукції і послуг. Перш ніж проаналізувати чинники інноваційного забезпечення підвищення конкурентоспроможності, доцільно дослідити таке поняття, як конкурентоспроможність підприємства. До найбільш розповсюджених відносяться такі:

- конкурентоспроможність підприємства – здатність виробляти й реалізовувати швидко, дешево, якісно, продавати в достатній кількості, при високому технологічному рівні обслуговування;
- конкурентоспроможність – це можливість ефективно керувати власними й позиковими ресурсами в умовах конкурентного ринку;
- конкурентоспроможність – це виробництво й реалізація конкурентоспроможних товарів;
- конкурентоспроможність – систематична робота з усього виробничо-господарського циклу, що приводить до конкурентних переваг у сфері НДДКР, виробництва, управління, фінансів, маркетингу;
- конкурентоспроможність – це результат конкурентних переваг організації по всьому спектру проблем управління компанією [7, с. 279].

Вивчаючи фактори впливу на конкурентоспроможність, її забезпечення зростання, не можна залишити поза уваги вплив інновацій. Про це свідчить досвід зарубіжних та успішних вітчизняних підприємств. Поняття «інновація» вже достатньо висвітлено в науковій літературі і існує багато підходів до його визначення. Аналіз та узагальнення існуючих підходів до визначення поняття дозволяє розглядати інновацією як процес створення або впровадження нового товару (послуги), техніки або технології з метою підвищення конкурентоспроможності й отримання соціально-економічного та екологічного ефектів. Інновації впливають на підвищення організаційно-технічного рівня виробництва, на випуск нової та удосконалення вже освоєної продукції. Висока інноваційна активність забезпечує випереджаючий розвиток окремих економік або галузей, конкурувати з якими країнам, не здатним стимулювати інноваційну діяльність, стає все складніше.

Інноваційна активність відкриває перед підприємством перспективи та загрози. До перспектив належать сприяння проведенню досліджень та розробок новаторських ідей, створення нових конкурентоздатних наукових, технічних, технологічних, управлінських, організаційних, економічних, соціальних інновацій та отримання прибутку від їх реалізації. Загрози полягають у тому, що кардинальні зміни в діяльності підприємства вимагають від управлінського апарату розроблення нестандартних організаційних рішень щодо управління науково-дослідними роботами, вдосконалення інноваційних процесів, постійного оновлення виробництва, здійснення трансферу технологій, безперервного навчання та розвитку персоналу, формування сприятливого клімату і культури.

Вище зазначене підтверджує важливість впливу інноваційних процесів в забезпеченні високих показників діяльності підприємства та розвитку його стійких конкурентних переваг. Необхідність підсилення ролі інновацій як основоположного чинника конкурентоспроможності впливає з таких положень [5, с. 79]:

- інновації містять елемент новизни та змін, мають динамічний характер і властивість до розвитку;
- інновації тісно пов'язані з усіма іншими чинниками, що впливають на конкурентоспроможність продукту, підприємства, регіону та країни;
- інновації впливають на формування ринкового попиту, який сам по собі є доволі важливим чинником підвищення конкурентоспроможності.

Інновації як результат інноваційної діяльності, з одного боку, повинні бути орієнтовані на більш повне задоволення запитів споживачів, а з іншого – на отримання певного економічного ефекту.

Проаналізувавши усі сторони, ознаки інновацій, варто виділити такі головні характеристики та критерії [5, с. 81-82]: наявність істотного з погляду менеджменту характеру змін (зміни повинні мати принциповий, якісний характер; інноваціям має бути притаманна науково-технічна новизна); прояв творчої

діяльності; зв'язок із високим ризиком; володіння потенціалом підвищення ефективності усіх процесів загалом або їх частин; досягнення цільової ефективності; практичне втілення, використання у різноманітних сферах діяльності; здатність задовольняти ринковий попит, тобто потреби споживачів; приносити прибуток суб'єктам підприємницької діяльності (у випадку неможливості отримання вигоди від реалізації інновації організаціями, інновація зазвичай випадає із сфери інтересів); здатність створити довготривалий корисний ефект, що реабілітує витрати зусиль і засобів на впровадження нововведення; сьогодні в умовах екологічних катастроф варто додати ще одну характеристику інновації – екологічна безпека.

Класифікація інновацій, за Й. Шумпетером, досить містка і включає такі різновиди [12, с. 159]: продуктові інновації, що мають місце при виробництві невідомого ще споживачам нового продукту, або продукту з якісно новими властивостями; процесні (технологічні) інновації, які мають місце при впровадженні нового способу виробництва; сировинні інновації, або використання у процесі виробництва нової сировини, напівфабрикатів тощо; збутові інновації, які виникають під час освоєння нового ринку збуту; організаційні інновації, або введення нових організаційних та інституційних форм господарчої діяльності. Вчений наголошує на винятковій ролі підприємця-новатора в економічному прогресі, яка полягає у реформуванні виробництва з використанням винаходів для випуску нових товарів або виробництва старих новим способом.

Важливий вплив на розвиток різних сфер економіки, підвищення конкурентоспроможності мають природові та радикальні інновації [4; 8]. Природовим інноваціям притаманний характер удосконалень товарів, технологій. При систематичному введенні на підприємстві вони чинять послідовний вплив на зростання конкурентоспроможності. Завдяки радикальним інноваціям відбувається створення не лише нових продуктів, технологій, а також нових концепцій бізнесу. Радикальним інноваціям характерний стрибкоподібний розвиток, забезпечуючи достатньо тривалу конкурентну перевагу та створення нових умов функціонування підприємств.

З поняттям «інновація» невід'ємно пов'язане поняття «розвиток». Однак його трактування стосовно конкретних предметів досліджень часто носить невизначений, а то й суперечливий характер. Для ефективного управління інноваційним розвитком підприємства необхідно чітко розуміти сутність цього поняття, як економічної категорії. Більшість дослідників до основних характеристик поняття «розвиток» відносять незворотність, здійснення якісних змін або зміну якісного стану [4; 8; 9; 10]. В динамічних умовах сьогодення, при існуючому рівні конкуренції та швидкості технологічних змін, інновації є головною умовою економічного зростання підприємств, а інноваційний вектор розвитку – підґрунтям формування їх конкурентних переваг.

Одним із ключових теоретико-методологічних та прикладних питань сучасної економічної науки управління підприємством є забезпечення його конкурентоспроможності протягом тривалого часу. Слід розуміти, що одноразове використання інновацій, одноразовий випуск інноваційної продукції чи одиначне залучення інноваційних технологій не дає підприємству вагомих та довгострокових переваг на ринку. Це зрозуміло з позиції конкурентного середовища, оскільки конкуренти впроваджують ще більш ефективні технології, процеси, моделі тощо. Тому діяльність підприємств у інноваційному напрямку має бути цілеспрямованою та здійснюватись на постійних засадах. Лише шляхом цілеспрямованого новаторства, систематичного пошуку змін та аналізу можливостей, своєчасного впровадження нововведень можна постійно вдосконалювати діяльність підприємства, а також підвищувати його імідж та конкурентоспроможність.

Високий ступінь плинності інновацій об'єктивно змінюють підходи до управління конкурентоспроможністю, надаючи все більшого значення інноваційним чинникам. Згідно з іншими літературними фаховими джерелами, під інноваційними чинниками розуміють всі ті процеси на підприємстві, які пов'язані з перетворенням наукової чи ринкової ідеї в нові продукти, технології та інші процеси. Існують різні підходи до класифікації чинників інноваційного забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

Враховуючи сферу діяльності промислового підприємства, вид його організаційної структури управління, можна виділити наступні чинники:

- необхідність впровадження інноваційної політики на підприємстві, яка орієнтується на передбачення інноваційних можливостей, комплексне управління інноваційним циклом з метою забезпечення довгострокової конкурентоспроможності та ефективного існування на ринку;

- потенціал кваліфікованих трудових ресурсів; людський ресурс є одним з найголовніших чинників підвищення конкурентоспроможності підприємств;

- система управління якістю на підприємстві; підприємство, яке прагне мати високі показники конкурентоспроможності внутрішньому та зовнішньому ринках, має сертифікувати свою продукцію відповідно до національних та міжнародних стандартів з якості;

- безперервне вдосконалення продукції національних виробників та розширення їх діяльності на зовнішньому ринку: нові пріоритетні сфери використання продукції, диференціація продукції, рекламні заходи, забезпечення пріоритетності продукції, визначення недоліків товарів-аналогів тощо [2, с. 123].

Таким чином, виділено чотири групи чинників інноваційного забезпечення

конкурентоспроможності підприємства, в свою чергу, звертаючи основну увагу на інноваційну політику підприємства, людський ресурс, систему управління якістю, вдосконалення продукції.

Базовими компонентами при формуванні інноваційної політики є визначення цілей інноваційного розвитку промислового підприємства у відповідності до ключових компетенцій його інноваційної діяльності; застосування специфічних методів, що враховують вплив факторів зовнішнього середовища та параметри інноваційної активності; необхідність збалансування взаємовідносин з суб'єктами інноваційного процесу, оцінку впливу її запровадження на ефективність функціонування та фінансову стійкість у середньостроковій перспективі й можливість подолання розривів між цілями інноваційного розвитку та їх ресурсозабезпеченістю. Це зумовлює необхідність формування інноваційної політики кожного підприємства з урахуванням специфіки його діяльності та наявного ресурсного забезпечення.

Незважаючи на складнощі, що обумовлені новизною та творчим характером, керівникам підприємств необхідно здійснювати заходи щодо розробки, виробництва і удосконалення продукції та технології; розширення масштабів науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт (НДДКР); залучення висококваліфікованих наукових співробітників; удосконалення системи управління, стилю керівництва та структури підприємства; застосування нових методів комерційної реалізації нововведень. Це дозволить створювати нову інноваційну продукцію, яка буде пристосована до умов сучасного конкурентного середовища.

Враховуючи тривалий процес трансформації економіки, складності переходу до інноваційної моделі розвитку, необхідно підсилити державну підтримку інноваційних процесів в галузях промисловості. Для вирішення існуючих проблем та забезпечення успішної реалізації інновацій на підприємствах необхідно здійснити упорядкування та вдосконалення законодавства, що регламентує діяльність інноваційного підприємства та адаптацію нормативно-правової бази інноваційної діяльності до принципів та норм Європейського Союзу; формування та розвиток діяльності системи виробничо-технологічного забезпечення, сертифікації і просування розробок; сприяння відновленню функціонування патентних підрозділів на підприємствах державної форми власності; створення підрозділів з питань охорони інтелектуальної власності в центральних органах виконавчої влади; удосконалення та спрощення процедури експертизи та реєстрації інноваційних структур та їх проєктів; активізацію інвестиційної діяльності для розвитку інноваційної інфраструктури. Це дозволить ефективніше використовувати науковий і виробничий потенціал для підвищення рівня конкурентоспроможності українських підприємств [7, с. 283].

В якості показника, що відображає рівень формування зовнішніх і внутрішніх умов активізації інноваційної діяльності і напрям структурних змін в умовах економічної модернізації, пропонується використовувати величину інноваційної конкурентоспроможності, яку в загальному сенсі можна трактувати як здатність суб'єкта господарювання набувати конкурентних переваг за рахунок ведення інноваційної діяльності. Проте, ієрархічний рівень, на якому знаходиться суб'єкт, вносить певні корективи до трактування інноваційної конкурентоспроможності.

Для мікрорівня, рівня підприємства, головним є здобуття максимального прибутку за рахунок підвищення якості продукції, зниження витрат, збільшення частки ринку, тому інноваційну конкурентоспроможність підприємства можна охарактеризувати як формування та реалізацію конкурентних переваг за рахунок активної інноваційної діяльності в сферах якості продукції, собівартості, частки ринку. Інакше, інноваційна конкурентоспроможність підприємства – це здатність господарюючого суб'єкта успішно функціонувати і розвиватися на певному обраному сегменті за рахунок впроваджуваних інновацій. Для мінірівня інноваційна конкурентоспроможність товару – це сукупність придбаних в рамках інноваційного процесу характеристик продукції, що дозволяють перевершувати товари-конкуренти за якістю і ціною, а також за здатністю задовольняти наявні новини потреби споживачів, що сформувався в результаті.

Висновки. Проведення в Україні економічних перетворень, спрямованих на застосування ринкових принципів регулювання виробництва і підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції, спонукає в господарсько-правовій практиці до неперервного інноваційного розвитку промислових підприємств. Дослідивши вагомість інноваційного процесу в забезпеченні конкурентоспроможності промисловості та стабільності підприємств України, можемо констатувати, що інноваційна діяльність грає вирішальну роль в максимізації прибутку підприємства – головного чинника його економічної стійкості.

Література

1. Бузгалін А. В. Теорія соціально-економічних трансформацій: Прошлоє, нинішнє, майбутнє економік «реального соціалізму» в глобальному постіндустріальному світі / А. В. Бузгалін, А. І. Колганов. – М. : ТЕІС, 2003. – 356 с.
2. Воронкова Т. В. Проблеми забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств у сучасних умовах господарювання / Т. В. Воронкова / Львівський політехнічний національний університет. – 2011. – С. 121–126.
3. Гражевська Н. Обеспечение конкурентоспособности национальной экономики в глобальном постиндустриальном измерении / Н. Гражевская // Экономика Украины. – 2008. – № 9. – С. 54–63.
4. Зянько В. В. Інноваційне підприємництво: сутність, механізми і форми розвитку / В. В. Зянько. – Вінниця : УНІВЕРСУМ, 2008. – 397 с.
5. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком промислових підприємств : монографія / С. М. Ілляшенко, О. А. Біловодська. – Суми : Університетська книга, 2010. – 298 с.

6. Кіктенко О.В. Формування передумов реалізації переваг інноваційної діяльності / О.В. Кіктенко // Економіка і держава. – 2007. – № 3. – С. 67–70.
7. Колесов С.В. Інноваційні аспекти конкурентоспроможності промислових підприємств України / С.В. Колесов // Науковий вісник ДГМА. – 2011. – № 1. – С. 279–285.
8. Коротков Э.М. Концепция менеджмента / Э.М. Коротков. – М. : Издательско-консалтинговая компания «ДеКА», 1998. – 301 с.
9. Павленко І.А. Інноваційне підприємництво у трансформаційній економіці України : монографія / І.А. Павленко. – К. : КНЕУ, 2007. – 248 с.
10. Райко Д.В. Стратегічне управління розвитком маркетингової діяльності: методологія та організація : монографія / Д. В. Райко – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2008. – 632 с.
11. Федулова Л. Перспективи інноваційно-технологічного розвитку промисловості України / Л. Федулова // Економіка України. – 2008. – № 7. – С. 24–36.
12. Шумпетер Й. Теория экономического развития / Й. Шумпетер. – М. : Прогресс, 1982. – 455 с.

References

1. Buzgalin A. V. Teoriya sotsialno-ekonomicheskikh transformatsiy : Proshloe, nastoyashee, budushee ekonomik «realnogo sotsializma» v globalnom postindustrialnom mire / A. V. Buzgalin, A. I. Kolganov. – М. : TEIS, 2003. – 356 s.
2. Voronkova T.V. Problemi zabezpechennya konkurentospromozhnosti vitchiznyanih pidpriemstv u suchasnihi umovah gospodaryuvannya / T.V. Voronkova // Lvivskiy politehnicniy natsionalniy universitet. – 2011. – S. 121-126.
3. Grazhevskaya N. Obespechenie konkurentosposobnosti natsionalnoy ekonomiki v globalnom postindustrialnom izmerenii // Ekonomika Ukrainyi. – 2008. – № 9. – S. 54-63.
4. Zyanko V.V. Innovatsiyne pidpriemnitstvo: sutnist, mehanizmi i formi rozvitku / V.V. Zyanko. – Vinnitsya: UNIVERSUM, 2008. – 397 s.
5. Ilyashenko S.M., Bilovodska O.A. Upravlinnya innovatsiyim rozvitkom promislivih pidpriemstv: monografiya / S.M. Ilyashenko, O.A. Bilovodska. – Sumi: Universitetska kniga, 2010. – 298 s.
6. Kiktenko O.V. Formuvannya peredumov realizatsiyi perevag innovatsiynoi diyalnosti // Ekonomika i derzhava. – 2007. – №3 – S. 67-70.
7. Kolesov S.V. Innovatsiyni aspekti konkurentospromozhnosti promislivih pidpriemstv Ukraini / S.V. Kolesov // Naukoviy visnik DGMA. – 2011. – № 1. – S. 279-285.
8. Korotkov E.M. Kontseptsiya menedzhmenta / E.M. Korotkov. – М.: Izdatel'sko-konsaltingovaya kompaniya «DeKA», 1998. – 301 s.
9. Pavlenko I.A. Innovatsiyne pidpriemnitstvo u transformatsiyini ekonomitsi Ukraini: monografiya / I.A. Pavlenko. – К.: KNEU, 2007. – 248 s.
10. Rayko D.V. Strategichne upravlinnya rozvitkom marketingovoy diyalnosti: metodologiya ta organizatsiya: monografiya / D.V. Rayko – Kh.: VD «ІNZHEK», 2008. – 632 s.
11. Fedulova L. Perspektivi innovatsiyno-tehnologichnogo rozvitku promislivosti Ukraini // Ekonomika Ukraini. – 2008. – №7. – S.24-36.
12. Shumpeter Y. Teoriya ekonomicheskogo razvitiya / Y. Shumpeter. – М.: Progress, 1982. – 455 s.

Рецензія / Peer review : 16.08.2019

Надрукована / Printed : 05.09.2019
Прорецензовано редакційною колегією